

ÇAĞDAŞ DÜNYALARIN ANTROPOLOJİSİ

Anthropology of Contemporary Worlds

Sinem LAFCI*

ÖZ

Antropolojinin ortaya çıkışını sömürgeci dönemle ilişkilendiren Fransız antropolog Marc Auge, tarih ile antropolojiyi ilişkisel bir bağlamda sunmaktadır. Auge, bu sömürgeleşme ile tarihsel dönem sonrası yaşanan dinsel veya siyasal olayların, bizleri, oluşan “yeni evren” zorluklarını ve niteliklerini açıklama konusunda bir dünya görüşü oluşturmaya ittiğini vurgulamaktadır. Geleneksel olarak adlandırılan veya sömürgeleştirilmiş, en genel anlamıyla modern öncesi toplumların, öteki ile olan ilişkisinin ortaya koyduğu ben düşüncesini ifade eden kimlik/özdeşlik ve ötekilik bunalımı bizi; teknolojinin gelişmesine bağlı olarak görüntülerin yayılması ve dünyanın küçülmesi yargısı ile tarihin hızlanması sonucuna doğru götürmektedir. *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi* adlı eserinde Auge, ötekilik ile kurulan ilişki çerçevesinde geliştirilen kimliklerin çoğalmasıyla gelişen yeni dünyaların antropologlara yeni bir nesne sunduğuna ve bunun beraberinde gelen yöntemsel sorunlara dikkat çekmektedir. Çağdaş dünyanın bireye sunduğu bulanık ve karmaşık gösteri ortamında antropologların uğraşı, bu çağdaşlığı oluşturan birleşme hareketini açıklamak olmuştur. Bu çalışma da bahsettiğimiz sorunsalı, Auge'nin *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi* eserinde değindiği yönüyle ele almaktadır. İçeriği beş bölümden oluşan bu eser günümüzü açıklarken, antropoloji bilimini de ilkel toplumları inceleyen bir bilim olduğu algısının çok ötesine taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: ötekilik, kimlik/özdeşlik, oydaşma, postmodernlik, çağdaş.

ABSTRACT

French anthropologist Marc Auge, who links the emergence of anthropology to the colonial period, presents history and anthropology in a relational context. Auge emphasizes that religious or political events experienced after this historical period such as colonization push us to form a worldview in order to explain the difficulties and characteristics of the new universe that has emerged. The crisis of identity and otherness, which expresses the I-idea revealed by the relationship between the so-called traditional or colonized, in the most general sense, pre-modern societies and the other, leads us to the conclusion that history is accelerating with the judgment

* Doktora Öğrencisi, Samsun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Samsun/Türkiye. E-posta: sinemlafci@gmail.com. ORCID: 0000-0002-6275-1825.

that images are spreading and the world is shrinking due to the development of technology. In *Anthropology of Contemporary Worlds*, Auge draws attention to the fact that new worlds that develop with the proliferation of identities developed within the framework of the relationship established with otherness present a new object to anthropologists and the methodological problems that come with this. In the blurred and complex spectacle environment that the contemporary world presents to the individual, the anthropologists' endeavor has been to explain the unifying movement that constitutes this contemporaneity. This study also addresses the problematic we are talking about from the perspective that Auge touched upon in his work *Anthropology of Contemporary Worlds*. This work, which consists of five chapters, explains our present day, where different worlds share the same era, while also taking the science of anthropology far beyond the perception that it is a science that studies primitive societies.

Keywords: otherness, identity, consensus, postmodernity, contemporary.

Auge, Marc (2013). *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi*. Çev. Hülya Uğur Tanrıöver. Dipnot Yayınları, 200 sayfa.

Fransız Antropolog ve Etnolog Marc Auge'nin 1994 yılında yayınlanan *An Anthropology for Contemporaneous Worlds* adlı eseri 2013 yılında Türkçeye çevrilmiştir. Eser, antropolojinin alanını insanın kültürel ve fiziki yapısından tarihsellik, üstmodernlik, çağdaşlık kavramlarıyla başka bir eksene taşımaktadır. Güncel antropolojik eserler arasında yer alan bu eser, geçmişe oranla oldukça başkalaşan günümüz kültürüne ve modernite sonrası dönemin antropolojik dinamiklerine ışık tutmaktadır. Bu anlamda 2013'te Türkçeye çevrilen bu eserin tanıtımı, geleneksel antropolojinin yanı sıra güncel tartışmaları yakalayabilmek adına önemlidir.

İlk olarak kitabın "Antropolojinin Tarihsel Uzamı ve Tarihin Antropolojik Zamanı" bölümünde Auge, antropoloji ile tarihin, bilim alanları ve uygulama sahaları açısından birbiri ile karşılıklı etkileşime giren ikili bir yapıya sahip olduğuna değinir. Tarih ve antropoloji bilimlerinin; tarih biliminin tarih bilinci oluşmuş toplumları (tarihli), antropoloji biliminin ise tarih bilinci oluşmamış (tarihsiz) toplumları kapsaması açısından birbirinden ayrıldığını vurgular. Antropoloji temel olarak tarih bilincinin ya da tarihselliğin çok az olduğu yahut hiç olmadığı toplumları inceleme nesnesi olarak alsa da bu durum tarih açısından, güçlü bir tarih bilincine sahip olmayan toplumların inceleme nesnesi olmayacağı ya da bir toplumun değişim açısından duraksadığı, görece durağan bir dönem yaşaması tarihten çıkacağı anlamına gelmez. Antropoloji, kimi geleneksel toplumlarda tarihselliğin işgal ettiği yeri de incelemesine almıştır. Nitekim Paul Veyne, tarihsellik ile tarih yazımı

arasında zorunlu bir bağ olduğu fikrini kesinlikle reddetmiştir (Auge, 2013: 16).

Auge'ye göre antropolojinin ortaya çıkışı, sömürgeci dönemle bağlantılıdır. Uzak toplumların şimdiki zamanını incelerken uzam farklılıklarını baz alır. Buna karşılık tarih ise yakın toplumların geçmişinin incelenmesini ele alır. “Ancak iki bilim dalı, yine de konularının doğasından gelen bir yakınlık ilişkisi içerisinde: Eğer uzam, antropolojinin konusuysa, bu uzam tarihsel bir uzamdır; eğer zaman tarihin hammaddesiye, bu zaman da yeri belli ve bu anlamda da antropolojik bir zamandır.” (Auge, 2013: 17). Yani antropoloji birçok anlamda tarihsel olduğu gibi, tarih içerisindeki zaman da hep belirli bir uzam içerisinde. Tarihin tarihini, şimdinin tarihinin koşullarını anlama/tanımlama noktasına vardırmanın, zaman-uzam kavramları çerçevesinde mümkün olacağı söylenebilir.

Auge, antropolojinin tarihsel olan uzamda var olan insanların simgeleştirdiği örgütleyici şemaların görünür kılınmasını hedeflediğini belirtir. Bunları üç ana şema olarak gösterecek olursak, bunlar; kimlik, bağıntı ve özellikle de tarihtir. Bu şemalar iç içe geçmiştir. Bu üç ana izleğin görünümüne örnek verecek olursak; Fildişi Sahilleri'nin güneyindeki köylerde yeni doğan bir bebek annesinin soyuna aittir. Ancak ikamet erk üzerinden tanımlı olduğu için baba evinde yaşadığı söylenir ve kimliği önce baba soyunun sonra anne soyunun üzerinden belirlenir. Aynı zamanda kimliği, çok gelişmiş ayinsel usullerin mirası yoluyla şekillendirilir. Kimsenin istediği yerde oturmayacağı şeklinde tanımlanabilecek “ikamet kuralı” bu toplumdaki kişisel ve kolektif kimliğin uzamsal bir tezahürü olarak karşımıza çıkar. Öyle ki, kişiler çok güçlü bağlarla kendi kuşaklarından akranlarına bağlıdırlar. Hatta bu güçlü bağıntı köyün yaş gruplarına göre (örneğin mahallelere) ayrılması şeklinde görülür. “Uzamın simgeleştirilmesi, toplumda doğan bebekler için a priori oluşturur. Hem bugüne kadar gelmiş kişilerin deneyimi hem de tek tek herkesin kişiliği bu a priori'den hareketle oluşur. Bu hem bir miras hem bir toplumsal oluşum hem entelektüel bir matris, hem de kolektif ya da bireysel tarihin birincil koşuludur.” (Auge, 2013: 18). Bu simgesel oluşum, tarihin gelişimine anlam vermekle birlikte, tarihi yorumlamayı ve olayları var olan yapıya dâhil etmeyi sağlar.

Auge, tarihselliğin iki yönlü olarak ele alınması gerektiğini savunur. Bunlardan biri, evrenin veya dünyanın ya da en azından insanın doğumunun geçmişini içeren, net olarak ortaya çıkışı belli olmayan, ancak her tarihin koşulu olarak gösterilen mitsel geçmiştir. Dünyanın, insanlığın ortaya çıkışından önceki halini veya ölümün ortaya çıkışını ya da toplumun bir kuru-

munun oluşumunu anlatan mitlerin, tarihin sonundan söz edebilmesi de çok anlamlıdır. Toplumların tarihselliğinin bir diğer yönü ise olaya karşı durabilme kapasitesidir. Marshall Sahlins'in bahsettiği Fildişi Sahilleri'nin kıyı toplumlarındaki özgün iktidar temsillerinin, Avrupa'nın sömürgeci etkisine direnmesi bu karşı durabilmeye örnek oluşturur. Daha sonra iktidar temsillerinin bu etki sonucunda evrilmesi ve iktidara ilişkin kavramların değişimi ve de bu evrimlerden geçerek ulusal burjuvazinin, dolayısıyla da ulus devletin kurulumu da söz konusu olmuştur. Ancak Sahlins'in burada yaptığı çözümler; yapı, olay, istikrar ve değişim arasında kurulan aşırı katılıklara karşı çıkmayı gözler önüne serer.

Auge, eserinde Claude Lévi-Strauss'un görüşlerine yer vererek onun, toplumların tarihselliği üzerine düşündüğüne ve bu tarihsellik biçimlerinde sıcak ve soğuk toplumlar olarak ayrıştırmaya gittiğine değinir. Ona göre Lévi-Strauss bunu, kimi zaman toplumları oluşturdukları kendilerine özgü imaj biçimlerine bakarak kimi zaman da olay açısından daha zengin ya da daha yoksul olduğuna değinerek yapmıştır. Bunlardan biri varlığını sürdürme konusunda dindir. Diğeri ise eşitsizliği talep ederek bundan bir oluş ve enerji çıkarabileceğini iddia eder. Modern öncesi toplumlara özgü olmayıp onlara indirgenemeyecek olan bu sıcaklık ve soğukluk, geçmiş ile gelecek arasındaki gerilimden ileri gelmektedir.

Auge'ye göre, tarihçiler 1970'lerde makro-toplum-bilimsel yöntemden ayrılıp, mikro-tarih hareketinin kendisini kanıtlamasıyla, tarihin nesnesinin ve tarihsel yöntemin oluşturulmasında antropolojik modele yaklaşmışlardır. Jacques Le Goff 1975'te Marc Bloch'un "en istenç olmayan ve en bilinçdışı kolektif davranışları" nı incelemeyi isteyerek kurduğu "Zihniyetler Tarihi" programından esinlenerek gerçekleştirdiği seminerine "Tarihsel Antropoloji" adını verir. Burada "toplumların en istikrarlı ve en devinimsiz düzeyi" ne ulaşma yolundaki çabalarına dikkat çeker. Bu çalışmada özellikle incelenen birimler, boyutları (köy, aile vs.) açısından antropolojiye çok yakındır. Yine de tarihçilerin arşivlerden topladıkları tanıklıkların doğası ve temsiliyet sorununu bakımından antropolojiden farklılık gösterir. Çünkü tarihçilerin bir bakıma antropolog gibi sahaya inip varsayımlarını doğrulama olanağı yoktur. O varsayımları bir dizi ipucundan yola çıkarak titizlikle temellendirmeye çalışırlar. Yalnız ailenin geçmişine ilişkin sözel tanıklıkları içeren anketlerle birlikte antropoloji ile tarih arasındaki uzaklık azalabilir. O zaman tarih ve antropolojinin birbirini tamamlayıcılığından çok bireşiminden bahsedilebilir. Zaten antropologlar için inceledikleri nesnenin tarihselliği hiçbir zaman yadsınmamıştır. Nitekim günümüzde antropologların Avrupa tarihçileriyle

aynı uzamsal ve deneysel nesnelere de (şirket, kent vs.) görülmektedir. Bu antropolojik bakışın yer değiştirmesi doğaldır. Çünkü antropoloğun incelediği “ötekilik”, yalnızca etnik veya ulusal değil; toplumsal, mekânsal ya da mesleksel olabilir.

Auge, uzak toplumların (Avrupa’ya göre uzak) düşünce tarzlarında çıkar bazında bir çoğunluk düşüncesi olduğu gibi, saldırganlığı harekete geçirecek bir azınlığın da her zaman var olduğunu savunur. Ancak 19. yüzyıldan sonra yabancılık ölmektedir. Bilgi ve görüntülerin hızlı bir şekilde dolaşımı ile dünyanın küçüldüğü düşüncesiyle, halen var olan ötekilik kavramı farklılığını yitirirken, yabancılık kavramı ise tümüyle lügatten silinmektedir. Nitekim ücrâ köylerde yaşayan yerlilerde dahi, daha büyük, gelişkin bir dünyaya ait olduğu düşüncesi varlık göstermektedir. Sanal yakınlık dâhilinde “öteki” ile kurulan ilişkide, eskiden farklı olmasından kaynaklı bir tedirginlik varken, artık fazla yakın olmasından kaynaklı bir tedirginlik durumu hâkimdir. Bu anlamda ötekilerle ilişkilerin kipliklerini inceleyen antropolojinin uğraşı gitgide geniş bir boyut kazanmaktadır. Bilgi ve görüntülerin aynı andalığı ve yayılımı, “dünyanın küçülmesi” olarak bahsettiğimiz “tarihin hızlanması” konusuyla bağlantı içindedir. Ulusal ve bölgesel tarihler de bu devinime dâhil olmuş ve çağdaş tarih de bundan derinlemesine etkilenmiş durumdadır. Modern dönemde zaman ve uzam parametrelerinin uğradığı değişimle artık anlık tarih parçaları yaşanmaktadır. Öyle ki sürekli olarak tarihsel olaylar yaşanmakta ve bununla birlikte tarihle güncellik arasındaki mesafe de daralmaktadır.

Auge’ye göre, kimileri bahsettiğimiz bu zaman parametrelerinin, tarihin hızlanmasını iyice ortaya çıkardıkları görüşünden hareketle “oydaşma” (consensus) ve “tarihin sonu” izlekleri üzerinde durmakta, kimileri ise uzam parametrelerini odak noktasına almakta ve “dünyanın küçülmesi” dediğimiz yaklaşımların yarattığı çok çeşitlilik üzerinde durmaktadır. Postmodernlik bu anlamda önemli bir kavramdır. Bu iki bakış açısı da aynı andalık ve her yerdelik koşullarını yaratan devrimlerden (ulaşım, bilgi, aktarım) bağımsız olmaları açısından çok da ayrılmış durumda değildirler. “Oydaşma” ve “tarihin sonu” izleklerini benimseyen ilk bakış açısını tarihçilerin, kültürel bir göreceliği ele alan ikinci bakış açısını ise antropologların keşfe çıkması da gayet doğaldır.

Auge, kitabın “Oydaşma ve Postmodernlik: Çağdaşlığın Sınanması” bölümünde, oydaşma ve postmodernlik kavramlarının söylem açısından birbirinden ayrıştığına vurgu yapar. Çoğunlukla tarihçiler oydaşma teriminde, tarihin sonunu olmasa da istisnai olarak Fransa’nın sonunu görmüşlerdir.

1815'te Eski Rejim ile Devrim, 1900'de iman ile Aydınlanma, 1935'te sosyalizm ile faşizm çarpışmasına sahne olan Fransa'da sağ-sol arasındaki çatışma, siyasal mücadelenin temel hedeflerini oluşturmaktadır. Daha sonra sağ ve sol kategoriler evrenselleşmekle beraber anlam değişikliğine de uğramışlardır. Artık sağ-sol arasındaki karşıtlık, zorunlu bir birlikteliği barındırır hale gelmiştir. Burada bir kavrayış karşıtlığından bir işletme karşıtlığına da geçiş söz konusu olmaktadır.

Auge, Lyotard'ın Fransız Devrimine özgü karmaşıklığa açıklık getirdiğine değinir. Ona göre, Lyotard oydaşmanın ortaya çıkışını anlaşmazlığın sonu olarak görür. Sağ-sol kavramının anı-kavram olarak görülmesi ya da Fransa istisnasının sonu, bugün dünya demokrasilerinin aynı dili konuşmalarına sebebiyet verir. Lyotard postmodernliği, toplumsal olanın bir başka kipi olarak betimler. Bu kip bireysel girişimlere yer ayıran, aynı zamanda da sistemin dayatmalarına tabi olan bir kipliktir. Çoğulluğu ve çeşitliliği dikkate alan postmodernlik, toplumları eşit olmayan oranlarda etkiler. Tarihsel ya da antropolojik çözümlerinin konusunu tek başına oluşturmaz. Ayrıca Fransız Devrimi ile birlikte liberal ekonomi ve temsili demokrasi arasındaki zorunlu bağı yadsıyan fikirlerin ortadan kalkmaları arzulanabilir olarak görülebilir, ancak bu durum Fransa istisnasını bir doğruluk ölçütü olarak oluşturmaz.

Auge, Vincent Descombes'in evrensellik ve tikelcilik arasındaki siyaseti benimseyen Fransa'nın parçalanacağını söylediğini ve Descombes'in postmodernlik kavramını Weber'in "dünyanın büyü bozumu" kavramıyla sürdürdüğünü belirtir. Auge'ye göre, Weber bu kavramın insanların doğa ile olan ilişkisinden çok, insanların kendi aralarındaki ilişkileri etkilediğini söyler. İlk büyü bozumunun masalsılıktan çok bir yorum sistemine denk düştüğünü ifade eder. Bu anlamda büyü bozumu modernliği başlatır. Bu büyü bozumu bireyin "kendi" tanımına da mutsuzluk yorumu getirir. Örnek olarak, inekleri için veterinerlere, buğday için ziraatçıya, sağlığı için hekime başvuran, dolayısıyla aidiyetlerinden koparılan bir Bocage köylüsü için "kendi"si olmanın dışında bir yerde konumlanabileceği fikri ona gayri-insani gelebilir. "Ben" olmayana dayalı bir bakış açısını yadsıyabilir. Bu "büyülü" dünya, içerisinde kişinin kendisini tanıyabilmesinin önem kazandığı bir dünyayı başından savmaya çalışan, gözlem ve akıl yürütmenin önemli bir yer tuttuğu kuşkulu ve kaygılı bir dünyadır.

Auge'ye göre, masalsı bir anlam taşıyan mit, tüm tanrıları doğanın bir biçimini ifade edecek şekilde simgeleştirerek karşımıza çıkarır. Bu simgeler belli bir kişilik ve bir çehreye sahip olmaları kökeninde insan olduklarını dü-

şündürür. Ancak tüm bunların ötesinde birer güç teşkil ederler. Bu anlamda çift yönlüdürler. Aklın uyanmasıyla birlikte bu gizli güçler (görülen, görülme-yen, doğal ve doğaüstü) artık saldırganlığını da yitirir. Descombes'e göre mitin akılsallığından felsefenin akılsallığına ve oradan bilimin akılsallığına doğru olan gidişat, ilkel bir akıldışılıktan, modern bir akılsallığa gidişin olduğunu göstermez. Ona göre bu durum koyu bir akılsallıktan açık/berrak bir akılsallığa geçiştir. Bu anlamda dünyanın "büyüsünün bozulması"nın, akıl ile mit arasındaki bir savaştan ileri geldiği düşüncesi tamamen bir yanılgı içerir. Descombes'e göre oydaşma, büyü bozulan akılsallığın yararlandığı mitleri de yok etmek amacıyla olduğu için çifte büyü bozumu ya da ikinci dereceden bir büyü bozumudur. Çünkü mit tarihin sonunu açıklama konusunda başvurulabilecek olan bir olgudur. Peki, ikinci büyü bozumuna da eşlik edecek yeni bir mit doğmaz mı? Bu mit "tarihin sonu" olabilir mi?

Auge, Pierre Nora'nın *Lieux de Memoire*'de [Hafıza Mekânları] bahsettiği anı/bellek mekânlarının, ikinci büyü bozumunun simgeleri olarak karşımıza çıkabilecekse de Nora'nın, bugün anı/bellek'in ulusal anlamda yitirildiği üzerinde durduğunu belirtir. Her zaman güncel ve uzamda var olan bir bağ olan anı/bellek'in yitimi kolektif belleğin yok oluşu anlamına gelmektedir. Oysaki çağların ardında bıraktığı tanıklar olarak gerçek anı/bellek mekânları, basit tarih mekânları olmanın çok ötesinde doğrudan kaynaklar gibidir. Bu anı/bellek mekânlarında, en az ime en fazla anlamın yüklenmesi söz konusudur. Ancak yaşanan tarihin hızı, bizi çağdaş imlenenlere karşı kayıtsız kalma tehlikesiyle baş başa bırakmaktadır. Nitekim baskı ve kurtuluş imgesi olarak görülen Bastille'in yıkılışının yerini, bugün Berlin Duvarının yıkılışının almış gibi görünmesi bizi, anı/bellek mekânlarının yok mu olduğu yoksa yer mi değiştirmiş olduğu konusunda da düşünmeye sevk etmektedir.

Auge, postmodernist akımın yalnızca varlığının bile birçok soruyu ortaya çıkardığına değinir. Postmodernizm etnik kültürel çeşitliliği vurgularken güncel bir gerçeklik sunar. Ancak onun çoğulluğu çağdaşlığın tümünü oluşturmamaktadır. Antropolojinin envanterini ortaya çıkaran oydaşmacı akıl ile dünyanın çokeşliliğini ortaya çıkaran postmodern aklın bir arada var olması bir çelişki oluşturur. Çağdaşlığın gerçekleşmesi yeni bir konumu mümkün kılar ve bu çelişki antropolojik olarak yeni bir konu/nesne sunar. James Clifford'un betimlediği şekliyle postmodern antropoloji kendisine nesne olarak kültürden ziyade etnografik metni seçer. Bu metnin oluşturulmasının altında yatan dayatmaları ortaya çıkarmak ister. Bunu yaparken yazım sorununu saplantı haline getirerek etnografik pratiği yalnızca metin üzerinden ele alır.

Auge'ye göre, antropolojinin çağdaşlığa olan yaklaşımı düzensizdir. Fransız antropoloji çevreleri, alt bilim dallarının araştırma sahalarını tikelci bir ruhla ele almalarıyla bölünmüştür. Amerikan antropolojisini ele alacak olursak; oradaki postmodern kavramı çoğulluğu kapsamaz. Ancak dünyadaki değişimlere bir yanıt teşkil eder. Watergate'in, 60'lı yıllardaki iyimserliğin yitişini açıklarken Vietnam Savaşına, petrol krizine ve iklim krizine değinmesi; Marcus ve Fisher'in Amerikan gücünün zayıflanmasını açıklamak adına bazı öğelere değinmesi de zaten bu anlamda bir yanıt arayışını temsil etmektedir.

Auge, kitabın "Çağdaşlığa Doğru" bölümünde, antropolojinin her zaman, evrimiyle kendisini devinime mecbur kılan dünyayı tarihsel olarak incelediğine değinilmektedir. Auge'ye göre antropoloji, mevcut yapıların eleştirisini yaparak ve kuramlarını gözden geçirerek kendi yenilenmesini gerçekleştirmiştir. Bu revizyon, geleneğin doğurduğu çatışmalara karşın bir duyarlılaşmayı da beraberinde getirmiştir. Bunu sürgün, kaçış ya da yabancılık kavramlarını bir kenara bırakıp, dünya ile yüzleşmeye iten devinimi açıklamaya çalışarak yapmıştır. Bu revizyonu beş modelde ele alabiliriz: İlk model "çalınmış mektup" modeli olarak karşımıza çıkar. Auge'ye göre bu model Certeau'nun "verili olan ile yaratılan ve sonuç olarak da doğa ile kültür arasındaki değişebilir sınır" tabirini yerinden oynatarak yeni sahaların oluşumuna işaret eder. Certeau tarihçinin doğal sahalardan çıkardığı öğeleri kültüre dönüştürebileceğini belirtir. Bunun için tarihin nasıl işlediğini ve toplumun doğasıyla ilişkisi içinde gerçekleşen dönüşümleri, yazınsala nasıl aktardığını görmeye çalışır. İktisat antropolojisi, tıp antropolojisi, bilgi antropolojisi gibi alt bilim dalları doğanın dikkate alınışını temsil eder. Yani bu alanlar zaten parça parça toplumsallaşmış bir doğaya ilişkindir. İkinci model "kesinlikler" modelidir. Bu modelde genel olarak kuramın karşısına, onu çürütmek adına tikel bir örnek çıkar. Bunun amacı kuramsal modeli iyileştirme veya karmaşıklaştırmadır. Gözlemcinin, kuramcının değindiği olguyu yanlış anlamasına vurgu yapıp düzeltme yaptığında, çürüttüğünü düşündüğü kurama getirdiği eleştiri basittir. Ancak sistemin sapmalarını ya da tikel durumla kuram arasındaki ilişkinin sorunlarını ortaya koyduğu ölçüde kurama getirdiği eleştiri karmaşıklaşır. Diğer bilimlerde olduğu gibi antropolojide de "gerçeğin sınanması" bir kuraldır. Ancak kuramlar olguların direnişini ve hatta kuramı yalanlamasını göğüsleyebildikleri ölçüde büyük bir yorumsal etkinlik kazanabilir ve ilerleyebilir. Bu anlamda etnoloğun ideali de özel durumları kapsayan bir genel modelin geliştirilmesidir. Üçüncü model "ofsayt" modelidir. Bu model, seçilen deneysel nesnelerin/konuların antropolojik

olmadığı ya da antropolojinin sınırlarını aştığı konusunda çok fazla eleştiri alır. Bu nesnelere/konuların oyunun sınırlarının ötesinde ofsayt'ta olduğu iddia edilir. Yeni konular bulan kişi, bilim dalları arasındaki keskin farklılıkları bulandırıldığı ve oyunun sınırlarından çıktığı gerekçesiyle suçlanır. Ancak bu kural da zamanla evrim geçirebilir. Dördüncü model “aktarılmış suçluluk” modelidir. Öyle ki her antropolog, suçunu komşusunda arama veya kendisinden önce gelen antropoloğun göğsünde kabullendirme eğilimindedir (Auge, 2013: 73). Beşinci model ise karma bir modeldir. Bu model “sağırklar diyalogu” modeli olarak da kabul edilmektedir. Burada yazarın kendi nesnesini oluşturması ya da kendi çözümleme düzeyini belirlemesi yasak olduğundan söylediklerini söylemiş olduğu için suçlanır.

Auge'ye göre, antropologlar başkalarını (ötekileri) nesne olarak ele aldıklarından, onları ancak bir bilgi kaynağı olarak görürler ve onlarla her türlü gerçek diyalogu saf dışı bırakırlar. Böylelikle başka-zamanlılık durumunu meydana getirirler ki bu antropologların büyük miti olarak karşımıza çıkar. Bu durumun sebebi gözlemci ile gözlemlenenin arasındaki maddi, toplumsal ve aynı zamanda entelektüel bakış açısına ilişkin eşitsizliktir. Öteki (gözlemlenen) hiçbir zaman gözlemcinin çağdaşı olarak görülmez. Bu ötekinin üretici olarak görülmediğindedir. Fabian bu durumu şöyle ele alır: “...ilkel olanı hiçbir zaman bir üretici olarak düşünmeyiz ya da kendimizi ilkel olanla karşılaştırdığımızda hiçbir zaman onun düşündüğü ve yaptığı üzerine fikir beyan etmez, düşünme ve eyleme yöntemlerini sınıflandırmakla yetiniriz.” (Auge, 2013: 81-82). Bu anlamda anket ile birlikte gözlemci ile gözlemlenenler arasındaki zamansal anlamda bir kopukluk oluştuğunu söylemek mümkündür. Ancak günümüzde, gözlemci ile gözlemlenenin sözü arasındaki eşitlik, diyalog çerçevesinde çağdaşlık çatısı altında birleşir.

Auge'nin belirttiği üzere, Marx'a göre dilin maddiliği, bilincin maddiliğinden ayrılamaz ve zamansal bir niteliği vardır. “Dilin zamansal boyutu ‘üreticiyle ürünün, söyleyenle dinleyenin’ çağdaşlığını içerir.” (Auge, 2013: 82). Antropoloji, dilin zamansal maddiliğini yadsır ancak Fabian'a göre dili aracı edinen mübadelenin koşulları çağdaşlığı beraberinde getirir. Antropolojik yorum başka-zamanlılıktan bahsederken, Marx'a göre toplumsal farklılıklar eş-zamanlı var olmuşlardır.

Auge'ye göre başka-zamanlılık, konu ile ilgili olmayan bilgileri verebilen gözlemlenen ve gözlemcinin arasına mesafe etkisini de yerleştirir. Anketçi diğer önermeler ile bu konudan uzak önermelerin tutarlılığını sorgulamaya başlar, böylece asıl önermenin ve olgunun gerçekliğinden uzaklaşır. Böylelikle suçlayacağı bir konu daha vardır ki, bu da mesafedir. Bu anlamda

Johannes Fabian'ın (Zaman ve Ötesi) eseri bizi çağdaşlık tartışmalarına itmektedir. Çağdaşlık, karar mekanizmalarına bağlı bir olgu değildir. Onu yaratan dünyanın dönüşümüdür. Bu konuda Fabian'a yöneltilebilecek eleştiri; Batı egemenliğindeki dünya sisteminin karşısına, yine batıya göre tanımlanmış belirsiz bir ötekiyi koyup, bu dönüşümü azımsaması olabilir. Fabian'ın "öteki" algısına "ilkel toplumların" ötekisi diyorsak, postmodernistlerin ötekisine de klasik etnografinin ötekisi diyebiliriz. Onlar biraz daha eğitilmiş ve daha talepkârdırlar. Günümüzde antropolojinin sorun olarak ele aldığı da bu ötekinin değiştiği konusudur. Gezegenin geçmişine ilişkin karmaşıklığın çözülmesi açısından ve şimdiki zaman ile geleceği hedeflediği takdirde, bu ötekilerin söz alımları ve yer değiştirmeleri anlam kazanmıştır. Antropologlar da kabul evreni girdabından soyutlanarak, kabilenin verdiği verileri sorgulayabilir hale gelmişlerdir.

Auge, kitabın "İki Ayin ve Bunların Mitleri: Ayinsel Edim Olarak Siyaset" adlı bir diğer bölümünde, antropolojinin özünde anlam sorunuyla ilgili olduğu vurgulanır. Auge'ye göre buradaki anlam her zaman toplumsal anlamdır. Bu anlam sorununu çoğulluk, ötekilik ve kimlik/özdeşlik olarak üç kutupta inceler. Bahsettiğimiz bu üç kavrama, bunların görünümünün bir araya geldiği bir ayin uzamına bakarak erişmemiz mümkündür. Bu kavramlar, çağdaş dünyanın hayata geçirmeye çalıştığı ayinleri çözümlenmek ve bunların siyasi nitelikli olup olmadığını anlamak adına önem taşır. Özdeşlik ve ötekilik, ayinsel etkinliklerde bir araya gelir. Simgesel bağları oluşturan bu iki deneyimin dili ile ayinsel etkinlikler arasında da bir bağlantı vardır. Özdeşlik dili, iki anlamı bir araya getirmesi açısından çift anlamlıdır. Terimleri dışlama veyahut birbirine katma gibi yollarla kategorize eder. Örneğin bir kişi hem İspanyol hem de Hristiyan ya da İskoç yani Britanyalı ya da hem baba hem koca veya hem özel bir kişi hem de kamu kişiliği olabilir. Bu anlamda toplumsal simgeselliğin oluşumunda siyasal dil ve kimlik/özdeşlik dili aynı noktada birleşir. Kimlik/özdeşlik dili siyasal olma eğilimi gösterirken, siyasal dil de kimlik dili olma özelliği gösterir. Kimlikler/özdeşlikler'in görece olmalarının anlamı, bir şeye göre oranlanmalarından ileri gelir. Bu ulus, din veya bir etnik grup olabilir. Ötekilik dili ise belirsizlik anlamı taşır. Sınıfsal-siyasal kimliklerin/özdeşliklerin dışında aynı ile öteki arasındaki ilişkiye odaklanır. Antropologların ilgilendiği, her bireyin yerini ve toplumsal kimliğini gösteren doğum, geçiş, ölüm gibi ayinlerde bu iki dil de bir arada kullanılır. Ayinsel edimlerdeki anlamın oluşmasındaki başarı, bu iki dilin iyi bir denetiminin olmasındandır. Genel anlamda bu ayinlerin bağlamlarını ve sonuçlarını ele alırken Auge, Dinkalardaki yağmur törenlerini örnek olarak verir. Mary Doug-

las, bunun yağmur yağdırmak amacından ziyade, grubun birlik ve kimliğini yansıttıkları bu alanda kendi geleneklerini olumlamak ereğiyle yapıldığını söyler. Bu anlamda amacı belli (yağmur yağdırmak) olan bir olgunun, grubun kimlik bilincini dinamik tutmak anlamında bir sonucu olduğunu da görülmektedir.

Auge'ye göre, kimi ülkelerde görülen simgeleştirme sorunu -ülke vatandaşları/göçmenler gibi simgeleştirmeler- genel olarak kimlik mantığının ötekilik mantığı üstünde nüfuz etmesi şeklinde görülür. Bu da bir kökeni ya da etnik grubu ya da dinsel aidiyeti dışsallaştırarak simgesel bağların kopmasına sebebiyet verir. Bu şekilde özdeşlik kutbu üzerinden yabancıların inşası ya da yaratımı söz konusu olur ve "öteki" olan da yabancılaştırılır. Bu simgesel bağın ortadan kalkmasıyla kimlik ve ötekiliğin vücut bulacağı bir düzeneğin eksikliği ortaya çıkar. İşte ayın tam da bu noktada simgesel erekli bir düzenek olarak karşımıza çıkar. Bu ayinsel etkinlikler yaş, cinsiyet gibi birincil ötekilikleri ortadan kaldırır. Ancak o grubun yetkilileri, izleyicileri gibi işlevsel ötekilikler etrafında örgütlenir. Bu anlamda tüm farklılıkları ortadan kaldırmaz.

Auge'ye göre, çağdaşlığın belirleyici özelliklerinden biri bu genişletilmiş ayinsel düzeneklerin bir gösteriye dönüştürülmesidir. Görüntülerin çoğalmasması ve sonucunda, televizyonun kişilere sunduğu her şeyden haberdar olma ama aynı zamanda ona aktarılan kadarını bilebilme yetisi, o kişilerin dünya ile hem mahrem hem de soyut bir ilişki kurmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla böyle bir gösteriye dönüştürme kişilerin dünya ile kurdukları ilişkinin medyalaştırılmış, kısmi bir ilişkiye dönüştürülmesi anlamını vermektedir. Siyasal ayinsellik de yine böyle gösteriye dönüştürülmüş dünyada sergilenir. Siyasetçiler halk ile kısmen imgesel ve yakın bir ilişki kurarlar ve eylemlerini açıklayıp, seçmenlerin güvenini kazanırlar. Bunu takiben kişilerin karakter çizgilerine eklemeler yapma eğilimiyle birlikte kendileri için ana kişi olma imgelerini de yeniden üretirler. Büyük ya da küçük çapta olsun tüm siyasal konuşmalar bu genişletilmiş ayinsel düzeneğin bir örneğidir. Bu konuşmalar bir ulusal kimliği, oydaşmayı, ötekiliği işleyerek bir kimliğin varlığına kanıt oluşturmaya çalışır. Görüntülerle ve koca bir iletişim ağıyla genişleyen ayinsel eylem, böylece bir kez daha genişler. Radyo ve televizyonlarda siyasal anlamda modern bir ayın alanının oluşturulması da çok önemli bir konudur. Başkanlık seçimleri için yapılan "düello"lar buna örnektir. Bu alanlarda tarafların sahnelemek istediği ayinsellik istenci gayet açıktır. Burada ortaya çıkmaya başlayan mitlerdir. Almanların Fransa'nın büyük bir bölümünü işgal etmesi üzerine Charles De Gaulle'in Fransızlara yaptığı

“Fransa bir muharebeyi kaybetti! Ama Fransa savaşı kaybetmedi!” şeklinde başlayan çağırısı da direnişçi ve etkili olduğu gibi aynı zamanda mitseldir. Bu anlamda mitler, siyasal ayinselliğin oluşumunda rol oynarken, siyasal düzenekler de mitlerin yaratımında rol oynayarak görece bir kimlik/özdeşliğin oluşumu konusunda ayinsellik arz eder. Ayinsellik siyasetçinin başarısının tek yolu değilse bile, ayinselliğin yokluğu siyasetçi için genel bir yetersizlik veya başarısızlık belirtisi olabilir.

Auge'ye göre, ayin ile mit arasındaki ilişkiyi Michele De Pradelle, Carpentras pazarı (yermantarı pazarı) özelinde gözler önüne sermektedir. Pradelle'in incelediği bu pazar yeri, bir görünen bir yok olan cinsten ve hep aynı kişilerin gelmemesi dolayısıyla sakinlerinin sürekli olmaması bakımından tikel bir yerdir. Bu anlamda hem bir olay hem de bir geçiş yeri olarak karşımıza çıkar. Ki bunun gibi, güncel dünyada karşılaşma, rastlaşma fonksiyonlarını barındıran anı/bellek mekânları olarak da adlandırabileceğimiz, tanıma/kabul etme evrenleri karşımıza çıkmaktadır. Carpentras yermantarı pazarındaki ilkel araçlar ve özgün bir dil kullanımı ile gerçekleştirilen mübadele bir tanıma/kabul etme evrenini oluşturması ile “kısıtlı ayinsel düzenek” olarak karşımıza çıkar. Bu mübadelenin arkasında kenti kişileştirme ve düşlenen arka-dünyayı ortaya çıkarma arzusu bulunmaktadır. Burada alıcı ve satıcılar gerçekleştirdikleri mübadelenin ardında keskin bir bilinç ve mitsellik oluşturduklarının farkındadırlar. Simgesel olarak dönüşüme uğrayan ayinler değil, o ayinlerin öğeleridir (burada yermantarı). Mitler bu ayinlerin ölümünden sonra da varlığını sürdürür ve bağımsız olarak işlemeye devam eder.

Auge'ye göre siyasetçi, genişletilmiş ayinsel düzenek bağlamında görsel işitsel sistemde, demokratik zorunluluklara uyararak konuşmasını (müdahalesini) bireyler dizisine ve her bir bireye ayrı hitap ederek gerçekleştirir. Burada temsili demokrasi ile medya sisteminin çelişkisi söz konusu olur. Çünkü hem herkes adına hem de bir kişiye hitaben konuşmasını yapar. Genel olarak bunu mitsel kaynakları minimum düzeyde kullanarak işletmeciler bir tavır ile yapar. Ancak insanlar ile öteki insanlar arasındaki kurulmuş bağıntıları, yani antropolojik çerçevedeki anlam gereksinimlerini göz ardı eder. Burada bahsettiğimiz sınıf kimlikleri ile de bağıntılı olan toplumsal anlam tarihseldir ve özdeşlik/kimlik ve ötekilik bağıntıları da geçmişte ve gelecekte yeniden tanımlanır. Siyasal konuşmalar, kuşaklar arasında anlam kopmaları olmaması adına, geçmişin şimdi ile olan bağıntısından sorumludur. Ancak bu kopma riski her zaman mevcuttur. Bu kopmalar olduğu takdirde, geçmişte bir olayı yaşamış olanlar ile o olayı görmemiş olanlar arasındaki fark-

lıklar, ötekiliğe dönüştürme riski ile de karşı karşıyadır. Bugün siyaset sorumluları, üst-modernliğin getirileri ile herkese hitap ederken, gerçekte hiç kimseye hitap edememe, yani söylemin muhataplarının kendileri olmadığını düşünen kişilerin fazlalaşması tehdidini eskiden olduğundan daha fazla yaşamaktadırlar. Hâlbuki anlam, geçmişin kendisidir. Mitsel eksiklik de günümüzde ayinsel düzeneğin bir takım teknik eksiklikleri değil, geçmişle bağıntılarından kopmayı gerçekleştirecek olan insan toplumlarıdır. Bugün, eskilerin “bir hiç için” mücadele vermiş, artık okunamaz yaşanmışlıklardan yakınıyorsa, bunun günümüz insanının mitsizleştirme eğiliminden dolayı olduğu söylenebilir. Öyle ki, artık günümüz hedeflerine uygun siyasal söylemler duyma isteği daha baskın hale gelmektedir.

Auge'ye göre anlam kurucu mit sorunu, modern toplumlarda bir bölümlü Marcel Gauchet'nin bahsettiği dünyanın büyü bozumuna yaklaşıyor. Gauchet din ve toplum arasındaki özdeşliğin modern demokratik toplumlarda bozulmaya uğradığına değinir. Emile Durkheim da “toplumla özdeş” kavramını kullanırken bundan bahseder. Ona göre din, toplumsal olanı ifade eder ve toplumsal ayinler ile dinsel ayinler aynı cinsten olabilirler. Dinin, toplumun özdeşi değil de toplumun dinsel olabildiğini ve bundan dolayı dinin bir benzeri olduğunu söyler.

Auge, siyasal alanın evrenselci dinden özerkleşmesinin kendiliğinden olmadığını savunur. Paganizmler, içerisinde ayinsel etkinliğin hem gelişmiş hem de çeşitlenmiş olması bakımından “toplumsala özdeş” din olarak karşımıza çıkmaktaydı. Ancak özellikle ayinsel erekliliği kabul edemeyecek olan Hristiyanlık, siyaset-din arasındaki bağıntıya kopma getiren bir din olarak sunulmuştur. Auge'ye göre ayin, artık kişisel ve evrenselci din için bir düşmandır. Ancak siyaset, dün olduğu gibi bugün de ayinselliğini devam ettirir. Mit ile ilişkilidir. Günümüzde yaşadığı bunalımın sebebi de geçmişteki başarısızlıkların sorumluluğunu taşımakla birlikte yeni uzamın ölçüsünü alamamasında aranmalıdır.

Auge, kitabın son bölümü olan “Yeni Dünyalar”da, artık çağdaşıktan bahsettiğimiz bu noktada dünyadan değil “dünyalar”dan söz etmekteyiz. Nitekim dünya her an çeşitlenmektedir. Bu anlamda birbiriyle ilişki içinde ve birinin diğeri hakkında imajlara sahip olduğunu göz önünde bulundurmamız gerekir. “Kimlik” özellikleri “öteki”nin bu imajına karşı çıkışlarından gelmektedir. Mesela uluslar başka uluslara göre dünyalar oluşturmaktadır. Öyle ki bu ulusların bir araya gelerek oluşturduğu birlik, konfederasyon gibi yapılar da dünyalar oluşturur (Sovyet dünyası, Batı dünyası vs.). Coğrafi ve siyasal anlamlarından da koparılması sorun teşkil edebilecek olan bu “dünya” kav-

ramı “sınıf” teriminin yumuşatılmış bir ikamesi gibidir. Aynı zamanda bu kavramın belirli etkinlikler, değerler altında buluşan toplulukları (spor dünyası, finans dünyası vs.) da ifade edebildiğini görmekteyiz. Bu dünyaların birbirine bağlılığını ve zaten çağdaş dünyanın birleşmiş olmasını ve çoğul olmasını anlayıp açıklayabilmeyi talep etmek gerekir ki, bu çağdaş dünyadaki çeşitlilik ve türdeşsizlik ibareleri çözümlenebilsin. Bu “dünyalar” olarak tanımladığımız çeşitli bölümlenmeler çağdaşlığın sıkı ve karmaşık dokusunu çözüme kavuşturmak adına önem arz eder. Toplumsal ve kültürel çizilen yeni sınırları bu yeni “dünyalar”dan geçer ve bu sınırların iç içe geçmesi, kopması, karşılaşması da bu çağdaşlığa karmaşıklığını verir.

Auge’ye göre, hem tekilliği hem de evrenselliği dile getiren bu yeni gerçeklik düzeninin çelişkisi, antropoloğun yöntembilimsel güçlüğü; daha açık bir ifadeyle antropoloğun bu yeni dünyaları incelerken deneysel nesnelere/konularını nasıl seçeceğine dair güçlüğü yaratır. Bu dünyaların türdeş olmaması bu güçlüğü iki katına çıkarır. Öyle ki, işletme dünyası, spor dünyası ya da tıp dünyası gibi “dünyalar”; nitelikleri, değerleri bakımından türdeş değildir. Ancak bir dünyanın değerleri bir diğerinde işleyebilir. Kişilerin belli yönlerine göre aynı dünyaya ait olması, herkesin de aynı değerlere sahip olduğu anlamına gelmez. Bu çerçevede antropoloji iki tür, birbiriyle çelişen meydan okumayla karşı karşıya kalır. Bunlardan biri; bilgilerin ve görüntülerin yayılması, ulaşım ve iletişimin genişlemesi ve dolayısıyla kentsel dokunun genişlemesi gibi çağdaşlığı oluşturan öğelerin, kişilerin çevresiyle olan ilişkilerini dönüştürmesidir. Nitekim kimlikler/özdeşlikler, çeşitli ötekiliklerle ilişki içerisinde kurulur. Dolayısıyla “kimlik bunalımı” olarak adlandırılan olaylar, aslında bir “ötekilik bunalımı”nı barındırır. Kişiler ve gruplar “öteki”yi tanımlayamadıkları takdirde bir bunalım içerisine düşerler. Ötekilik bunalımı antropolojik terminolojide bir anlam bunalımını ifade eder ve antropologlar, çağdaşlığı etkisi altına alan anlam eksikliklerini incelemeye yönelirler. Diğer meydan okuma ise “üstmodernlik” durumu ile yeri belirlenmiş ve simgeselleşmiş olan gerçeklerin mitsel izlerinin silinmesi ile ilişkilidir. Antropologların bu yeni dünyalara ilişkin nesnelere/konular oluşturması gerekmektedir. Bu anlamda onların karşılıklarına çıkan; birey, dinsel olaylar ve kenttir. Bu yeni dünya yönelimleri için birey ve uzam önemli bir yer teşkil eder.

Auge, çağdaş dünyaların antropolojisine bir nesne/konu oluşturabilmek için “dünya” olarak adlandırılan kavramların birkaçının bir araya gelmesi gerektiğini savunur. Bu dünyalar onları kapsayan kentin uzamsal gerçekliğinde bir araya gelirler. Nihayetinde çağdaşlığın sorunlarına uzam olmaksızın tasarlanamayacak olan kent ile değinilmektedir. Kent, bahsettiğimiz

dünyaların tasarım nesnesidir ve “kentselin bunalımı” da bu tasarımın zorlaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu bizi daha genel anlamda “çağdaşlığın bunalımı”na götürür.

Yapılan saptama karşımıza Auge’ye ait bir çift kavram çıkartmaktadır. İlki yer/yer olmayan, diğeri ise modernlik/üstmodernlik kavramı. Ona göre yer kavramı üç anlamda simgeleştirilir. O yerdeki kişinin kendisi, o yerin diğer kullanıcıları ve bunların oluşturduğu ortak tarih. Yer bu anlamda kimliklendiricidir ve tarihseldir. Ancak yer olmayan ne kimlik, ne simge, ne de uzam üzerinden tanımlanabilir. Günümüzde; dolaşım uzamları, iletişim uzamları, tüketim uzamları gibi yer olmayanların çoğalması ve tüm dünyaya yayılması çağdaş dünyanın özellikleri arasında görülür. Aynı zamanda modernliğin karşıtı olan üstmodernliğin ayırıcı özelliklerindedir. Uzamın daralması, göndergelerin bireyselleşmesi ve tarihin hızlanması da “üstmodernlik” görünümülerindedir. Konu kapsamındaki en önemli noktalardan biri, üstmodernliğin, kentsel dokunun tamamında etkili olmamasıdır. Yani kentlerin bir bölümü hala modernlikle ilişkili olarak yerler bileşimidirler. Kent bir yer ve bir dünyadır. Kentin kendine özgü bir tarihi, simgeleri ve hatta bir kişiliği vardır. Ortak olarak simgeleşmiş bir uzama sahip olan kentliler kendilerini “oralı” olmakla özdeşleştirirler ve bu özdeşleştirme tekil ilişkilere özgü değil kolektiftir.

Auge’ye göre, mikro-yerel bir talep olarak karşımıza çıkan kentin içerisinde bir yer (mahalle, köy vs.) ile özdeşleşerek, kentsel aidiyeti de dile getirir. Ancak kent tüm bu oluşturduğu mikro-kimliklerden ziyade bir bağıntılar, aktarımlar, alımlar mekânı olarak gezegenin bir parçasıdır. Kavramsal olarak bahsettiğimiz “dünyalar” burada sınanır. Bunlar; bireyin, siyasetin, çalışmanın, edebiyatın, sanatın, sporun dünyasıdır. Kısacası, bu simgesel bağların sınıandığı sorunsal yerdir kent. Bir yeri yaratmak zor gibi görünüyorsa, bunun nedeni bağları tanımlamanın zorluğundan gelir. Dolayısıyla bireycilik ve kolektif soyutlamayı dâhil eden kentselin sorunları, esasında üstmodernliğe ilişkin antropolojik ve siyasal bir sorun olarak inceleme gerektirir. Öyle ki, bahsettiğimiz üstmodernlik; bireylerin ötekilerle yalnızca görüntüler aracılığıyla ilişki kurmasını sağlayan bir “gösteriye dönüşme” özelliğine sahiptir. Bu görüntüler bireye, nasıl yaşamını sürdüreceğine, nasıl davranacağına, nasıl tüketeceğine, hatta nasıl mutlu olacağına dair mesajlar verir. Kent de görüntüye sunduğu her türlü alanları ile (havalimanları, hipermarketler, reklamlar vs.) kendine özgü çekicilikleri ile aktüaliteyi ve gösteriyi bir araya getirme eğilimindedir.

Sonuç olarak, Marc Auge'nin *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi* eseri, en genel anlamda, "öteki" ile kurulan ilişkinin farklılaşmasının kültürel anlamda çağdaş dünyaları meydana getirdiğini vurgulamakta ve bu çağdaşlığın oluşumunun bağlantılarını gözler önüne sermektedir. Kitabın bölümleri, antropolojide tarihsel bağlamın nasıl bir zemine oturtulacağından, üstmodernlik ve çağdaşlık tartışmalarına kadar uzanmaktadır. Eser, böylelikle antropolojik nesne algısını insanın fiziki ve kültürel yapısından kavramsal bir boyuta taşımaktadır. Öyle ki, yazarın "Yeni Dünyalar" olarak adlandırdığı çağdaş dünyanın, klasik antropolojik kavramlarla açıklanması yetersiz kalacak yeni ve farklı dinamiklere sahip olması, bir yöntem sorununu da beraberinde getirmektedir. Buna ilişkin olarak Auge, eserinde bu yöntembilimsel güçlüğü ve bunun çıkış yollarına değinmektedir. Bu anlamda *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi*, kültür bilimi alanına katkı sağlamakta ve aynı zamanda bu alandaki güncel tartışmalara bir zemin sunmaktadır.

Kaynakça

Auge, Marc (2013). *Çağdaş Dünyaların Antropolojisi*. Çev. Hülya Uğur Tanrıöver. Dipnot Yayınları.

"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*